

Lystfiskernes eget paradys ligger ved Knabberup Sø

Trods protester fra flere lodsejere gennemtrumfede Statens Landvindingsudvalg i sommeren 1941 et dræningsprojekt for Vejle-Skibet Enge, som området blev kaldt dengang.

Projektet gik ud på at forbedre afvandingsforholdene på 211 hektar lavtliggende arealer langs Vejle Å, og med journalnummer 182 blev det et af de tidligste tilskudsarbejder i landvindingsudvalgets arkiv over i alt 2300 projekter, som udvalget journaliserede i perioden 1940 til 1970.

Det blev også et projekt med begrænset holdbarhed. Til gengæld kom det til at bane vejen for opfyldelsen af de lokale lystfiskeres hedeste drømme, men det kunne ingen vide dengang.

Op gennem 1950'erne og ind i 1960'erne blev Vejle-Skibet Enge dyrket som ordinært agerland, men med stigende besvær.

Som så mange andre steder, hvor landvindingsfolkene havde bevæget sig ud på blød bund, sank de humusholdige engjorde sammen i takt med udtørringen. Drænrørerne blev ødelagt, våde pletter begyndte at brede sig, så markerne ikke længere kunne bære en traktor.

Ved udgangen af 1990'erne lå den centrale del af det gamle landbrugsområde hen som natur. Størstedelen var blevet til lysåbne naturfredede enge, men der var også anlagt kommunale fodboldbaner med eget klubhus samt krat og træbevoksninger. De laveste partier lå i kote nul og kunne kun holdes tørre ved en konstant pumpning.

Kort sagt – der var ikke meget mere at hente for landbrugsinteresserte i det gamle landvindingsområde mellem Vejle Å og motortrafikvejen Vejle-Billund. I år 2000 var der kun mindre parceller i landbrugsmæssig omdrift. Samtidig var folks ønsker om rekreative muligheder og behovet for at rense op efter landbruget vokset.

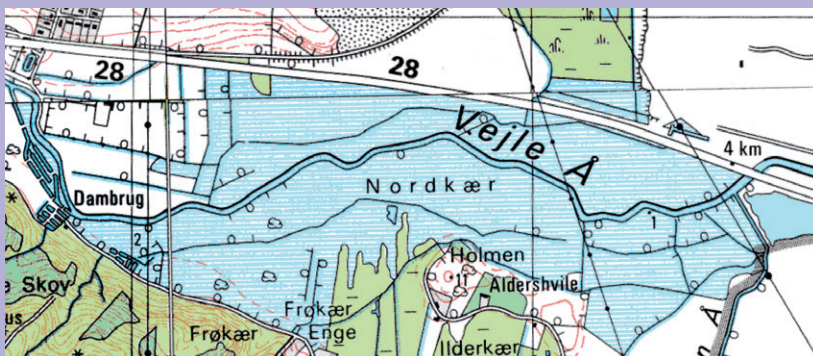
Knabberup Sø

Nyskabt engsø, fem km vest for Vejle by. Anlagt med 26 hektar vandflade og 14 hektar engarealer med naturpræg. Oprettet i foråret 2004 af det daværende Vejle amt som vandmiljøplanprojekt med henblik på kvælstoffjernelse. Vejle Å løber langs sydsiden af søen, og området har udviklet sig til et populært sted for lystfiskere med eget klubhus.

Kortene er fra 1886, 1993 og 2008 (ortografiet).

Vejle kommune.

Koordinater: 6173389, 530268.

Samlet plan for hele ådalen

Allerede i 1970'erne havde der været røster fremme med visioner for en grøn ådal, hvor man ønskede at »be-

vare og forskønne« det enestående kulturlandskab fra Vejle by og vestpå.

I 1980'erne blev der snakket videre om naturpleje og en kunstig sø som

Vejle Sportsfiskerforenings klubhus ligger ualmindelig smukt i Buldalen i Vejle Ådal. Der er næppe tvivl om, at de gode lokaleforhold betyder meget for den livskraftige forening, der i dag har omkring 800 medlemmer. Foto: Jørgen Vind, sept. 2009.

fuglereservat i ådalen, der nu var blevet udnævnt som »nationalt naturområde«.

Så kom Vejle kommunes landskabsplan for ådalen i november 1991.

Hovedintentionerne var at støtte helhed og sammenhæng i ådalen med genskabte engarealer, pleje af forsømte biotoper, oprettelse af nye biotoper som f.eks. søer, anlæg af bedre stier og anden adgang til friluftsliv for befolkningen. Hele ådalen fra Vejle by og ud til Dronningens mose ved Haraldskær Fabrik blev opdelt i ni delområder, som fik hver sin særlige rolle i den samlede landskabsplan.

Men så fremsatte kommunen i 1993 et forslag til en trafikhandlingsplan, der med et slag gjorde landskabsplanen til smukke ord uden indhold. Kommunen agtede at føre en ny ringvej tværs over ådalens enge, og den ville gøre det umuligt at genskabe større sammenhængende engarealer eller en uforstyrret sø.

Trafikhandlingsplanen fremkaldte imidlertid et kor af protester. Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet advarede skarpt mod forslaget, – og det virkede. Planen blev taget af bordet, og allerede i november 1994 blev der holdt møde i »debatgruppe Det Blå Bånd«, hvor kommunens medar-

bejdere og de grønne organisationer genoptog arbejdet med helhedsplanen for Vejle Ådal, men uden ringvej.

Alligevel skulle der gå 10 år, før der kom skred i de konkrete planer.

Vejle kommune ejede selv arealerne, hvor der bl.a. lå et lille lokalt stadion med sportsbaner, men problemet var pengene til anlægsarbejdet, som ville koste en million kroner.

Alt sportsfiskeri foregår i Vejle Å, der løber syd om den nye sø, men kun adskilt ved et smalt dige. Søen modtager også sit vand fra åen gennem en rørsluse.

Først da Vejle amt gik ind i sagen og prioriterede ådalen som indsatsområde for regeringens vandmiljøplaner, faldt finansieringen på plads. Som led i bekæmpelsen af landbrugets forurening af Vejle Fjord kunne der anlægges kunstige søer, hvor vandet fra Vejle Å kunne afgasse noget af kvælstofbelastningen, før det blev ledt ud i fjorden.

Projektet blev gennemført ved at hæve vandstanden på arealerne mellem den inddigede Vejle Å i syd og motortrafikvejen Vejle-Billund i nord.

Her ledes en del af Vejle Å's vand ind over engene, og derved opstår renseeffekten for både kvælstof og fosfor. Indløbet fra åen sker gennem et rør ved den opstrøms ende af søen. Ved høj vandstand i søen lukkes røret automatisk. Udløbet sker også gennem rør tilbage til Vejle å i den nedstrøms ende af søen.

Den samlede pris for hele arbejdet blev 2,2 mio. kr., hvoraf anlægsudgifterne udgjorde 1,7 mio. kr.

Ved en modelberegning var det forudsagt, at den nye Knabberup Sø ville fjerne 205 kilo kvælstof pr. hektar for det samlede vådområde på 40 hektar, altså i alt 8200 kilo på årsbasis. Vejle amts teknikere gennemførte et måle-

Bortset fra den voldsomme højspændingsledning på tværs af ådalen ligger den nyskabte Knabberup Sø helt idyllisk i Vejle Ådal. Masterne fjernes angiveligt i 2012 som led i elselskabets forskønnelsesplan. Søens fugle- og dyreliv forstærkes i dag af den anden nyskabte sø i ådalen, Kongens Kær, fra 2009.

program fra begyndelsen af september 2004 til udgangen af august 2005. Man ville kontrollere ved direkte målinger, om de teoretiske beregninger holdt stik. Det gjorde de ikke. Endda langt fra.

Målingerne viste, at der i alt blev tilført den nye sø 10.200 kilo kvælstof, men kun fraført 5300 kilo. Vådområdet var altså i stand til at tilbageholde halvdelen af den tilførte forurening, men selv om det kan se fint ud, var det bare ikke godt nok i forhold til det beregnede.

Reelt blev der tilbageholdt 5000 kilo eller 125 kilo pr. hektar vådområde. Effekten blev altså kun 51 pct. af den forventede. Om renseseffekten er vokset i de følgende år, vides ikke.

Men så var der heldigvis alt det andet.

Lystfiskerparadis

Den nye sø – og ikke mindst dens omgivelser – udviklede sig hurtigt til et helt særligt sted for de mange medlemmer af Vejle Sportsfiskerforening (VSF). Her fik foreningen hjemme, helt bogstaveligt.

Da det kommunale stadion blev sat under vand, opstod der i 2004 et problem med sportsudøvernes klubhus. Da sportsbanerne forsvandt, var der ikke længere behov for klubhuset. Hvad skulle det så bruges til?

Det havde Vejle Sportsfiskerforening et forslag til, og sådan blev det. Sportsfiskerne overtog klubhuset.

VSF blev grundlagt helt tilbage i 1926 af 15 prominente personer fra byens bedre borgerskab. Foreningen har i dag omkring 800 medlemmer, og den er så populær, at man har måttet indføre stop for nye medlemmer af hensyn til fiskevandet. Man kan stadig melde sig ind, men kun for at blive skrevet på ventelisten. Dog sælges der et begrænset antal dagkort til bestemte zoner langs åen.

Gennem årene har miljøfolkene fra det daværende Vejle amt fjernet alle større spærringer i Vejle Å med tilløb, og man indførte også en mere miljøvenlig vedligeholdelse af vandløbene.

Især fjernelse af de store spærringer ved Haraldskær Fabrik, Vingsted Dambrug, Turbinesøen og en række dambrug og gamle mølleopstemninger har givet adgang for gydemodne

havørreder til mange små vandløb. I 2009 kunne Vejle Å erklæres for selvreproducerende med ørreder.

Gennem årtier har sportsfiskerforeningens frivillige også udført et stort arbejde med vandløbspleje og udsætning af fisk. I dag høster de så frugterne. Hvert år fanger VSF-medlemmerne mellem 1000 og 1500 havørreder i Vejle Å. Med eget klubhus blot 100 meter fra åen kan det næsten ikke blive bedre.

Men alt det vedrører ikke den nye Knabberup Sø. Indtil videre må der slet ikke fiskes i den, så de mange lystfiskere flokkes nede langs åen. Det er især af hensyn til fuglelivet, at søen er fredet.

KILDER

Forfatterens besøg på lokaliteten, 26. august 2008.

Johansen, Kaare: Lysten til Vejle Å. Interview med Niels Risak, formand for Vejle Sportsfiskerforening. Vejle Amts Folkeblad, 22. august 2009.

»Miljøeffekt af vådområdet ved Skibet Enge. VMP11 vådområde, projekt nr. VA3«. Teknik og Miljø, Vejle Amt, december 2005.

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 182. Rigsarkivet.

Lystfiskerliv ved Vejle Å

Der bindes fluer i de lange vinter-aftener (øverst tv.). Når foråret er kommet, kan der øves kasteteknik ved VSF-klubhuset (øverst th.).

Dernæst præsenterer Jørgen Vind 2009-rekorden – en havørred på 9,5 kilo og 89 cm (midt tv.), mens den unge generation fisker på livet løs (midt th.) i håbet om at fange drømmefisken.

Der er en livskraftig junior-afdeling i Vejle Sportsfiskerforening, og de unge stiller gerne op til gruppebilleder med alt deres grej.

Fotos: Kim Juul Jensen, Henrik Bach, m.fl.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet ved Knabberup Sø, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 129 fuglearter, som er registreret fra **Knabberup Sø**, pr. 16. juli 2010. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(63/308)	Blå Kærhøg	(2/2)	Ringdue	(17/202)	Munk	(8/14)
Toppet Lappedykker	(3/4)	Spurvehøg	(7/9)	Gøg	(29/42)	Gransanger	(20/55)
Gråstrubet Lappedykker	(67/341)	Musvåge	(74/183)	Mursejler	(22/987)	Løvsanger	(7/15)
Sorthalset Lappedykker	(9/23)	Fjeldvåge	(6/6)	Isfugl	(6/6)	Fuglekonge	(2/2)
Skarv	(32/78)	Fiskeørn	(10/10)	Sanglærke	(2/5)	Grå Fluesnapper	(3/6)
Fiskehejre	(41/86)	Tårnfalk	(40/51)	Digesvale	(18/67)	Broget Fluesnapper	(1/1)
Knopsvane	(91/674)	Dværgfalk	(1/1)	Landsvale	(33/1130)	Halemejse	(10/34)
Sangsvane	(1/3)	Lærkefalk	(1/1)	Bysvale	(24/945)	Sumpmejse	(2/14)
Blisgås	(1/1)	Vandrefalk	(3/3)	Engpiber	(7/19)	Fyrremejse	(1/2)
Grågås	(61/634)	Agerhøne	(1/5)	Bjergpiber	(1/1)	Blåmejse	(13/27)
Canadagås	(1/1)	Fasan	(5/6)	Gul Vipstjert	(7/39)	Musvit	(30/109)
Nilgås	(3/4)	Vandrikse	(9/14)	Bjergvipstjert	(10/13)	Korttået Træløber	(3/4)
Gravand	(31/123)	Grønbenet Rørhøne	(18/45)	Hvid Vipstjert	(41/132)	Pungmejse	(13/19)
Brudeand	(1/1)	Blishøne	(78/4863)	Silkehale	(2/40)	Rødrygget Tornskade	(1/1)
Pibeand	(7/23)	Lille Præstekrave	(9/16)	Gærdesmutte	(5/9)	Stor Tornskade	(14/14)
Knarand	(16/25)	Stor Præstekrave	(1/2)	Jernspurv	(4/8)	Skovskade	(2/4)
Krikand	(58/1544)	Vibe	(45/1141)	Rødhals	(1/1)	Husskade	(6/14)
Amerikansk Krikand	(1/1)	Temmincksryle	(1/1)	Nattergal	(26/114)	Allike	(6/14)
Gråand	(78/3019)	Brushane	(3/12)	Bynkefugl	(3/6)	Råge	(2/40)
Spidsand	(10/19)	Dobbeltbekkasin	(28/119)	Sortstrubet Bynkefugl	(3/4)	Gråkrage	(24/96)
Atlingand	(36/53)	Rødben	(1/1)	Stenpikker	(1/1)	Ravn	(2/2)
Skeand	(21/49)	Hvidklire	(6/10)	Solsort	(15/32)	Stær	(4/154)
Taffeland	(51/266)	Svaleklire	(5/14)	Sjagger	(2/22)	Bogfinke	(18/41)
Troldand	(94/1978)	Tinksmed	(17/109)	Sangdrossel	(2/2)	Grønirisk	(13/119)
Bjergand	(9/79)	Mudderklire	(32/113)	Misteldrossel	(2/2)	Stillits	(13/64)
Hvinand	(8/11)	Dværgmåge	(1/1)	Græshoppesanger	(9/10)	Grønsisken	(3/26)
Stor Skallesluger	(1/1)	Hættemåge	(19/488)	Sivsanger	(1/2)	Lille Gråsisken	(2/6)
Hvepsevåge	(6/7)	Stormmåge	(2/5)	Kærsanger	(15/50)	Dompap	(3/5)
Sort Glente	(1/1)	Sildemåge	(3/3)	Rørsanger	(9/17)	Snespurv	(1/1)
Rød Glente	(24/26)	Sølvmåge	(20/709)	Gulbug	(3/4)	Gulspurv	(4/5)
Havørn	(1/1)	Svartbag	(5/27)	Gærdesanger	(3/3)	Rørspurv	(64/381)
Rørhøg	(90/100)	Fjordterne	(1/1)	Tornsanger	(13/27)		
		Sortterne	(2/2)	Havesanger	(6/11)		